

Klimatanpassningsläget i Sverige

Hanna Matschke Ekholm
23 januari 2020

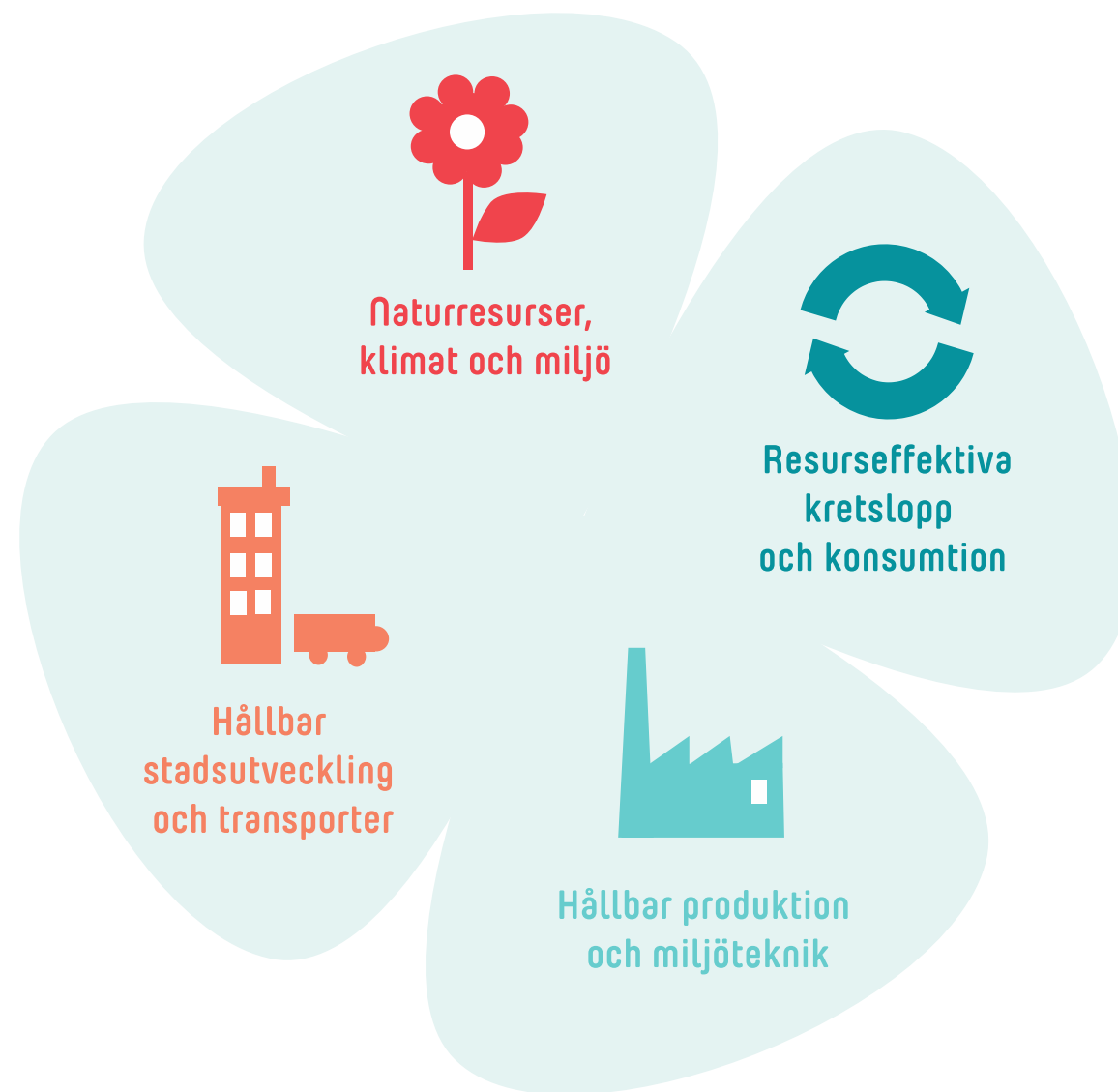
IVL Svenska Miljöinstitutet

Sveriges ledande organisation för tillämpad
miljö- och hållbarhetsforskning

Sveriges bredaste miljöprofil

Vi är ledande inom tillämpad miljö- och hållbarhetsforskning.

Vårt breda fält av kompetenser samverkar genom fyra fokusområden.

Klimatanpassning hos Sveriges kommuner 2019

Kartläggning av Sveriges kommuners arbete med klimatanpassning

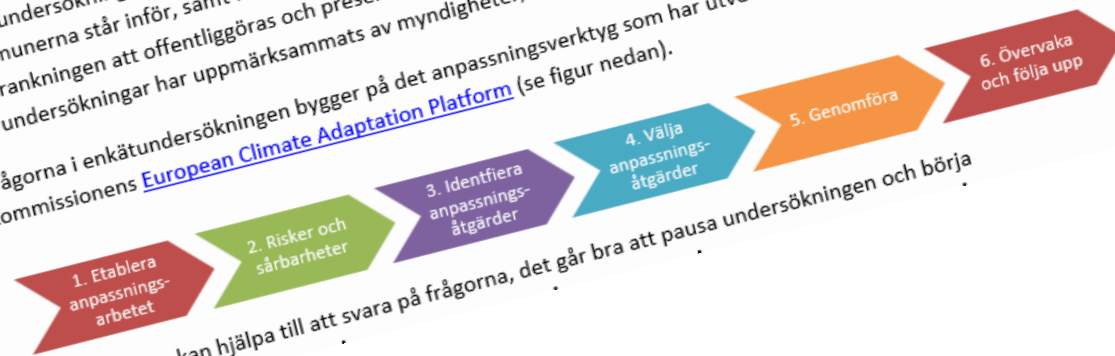
De klimatförändringar vi står inför väntas innebära en rad negativa effekter för människor, samhällen och ekosystem. Under senare år har det klimatvetenskapliga kunskapsläget förstärkts ytterligare. SMHI konstaterar att Sveriges klimat har blivit både varmare och mer nederbördsrikt. Dagens samhälle är anpassat och uppbyggt efter ett visst klimat men med dagens och framtida klimatförändringar ändras förutsättningarna.

Det är nödvändigt att stärka klimatanpassningsarbetet. Sveriges kommuner är nyckelaktörer för att detta arbete ska vara framgångsrikt.

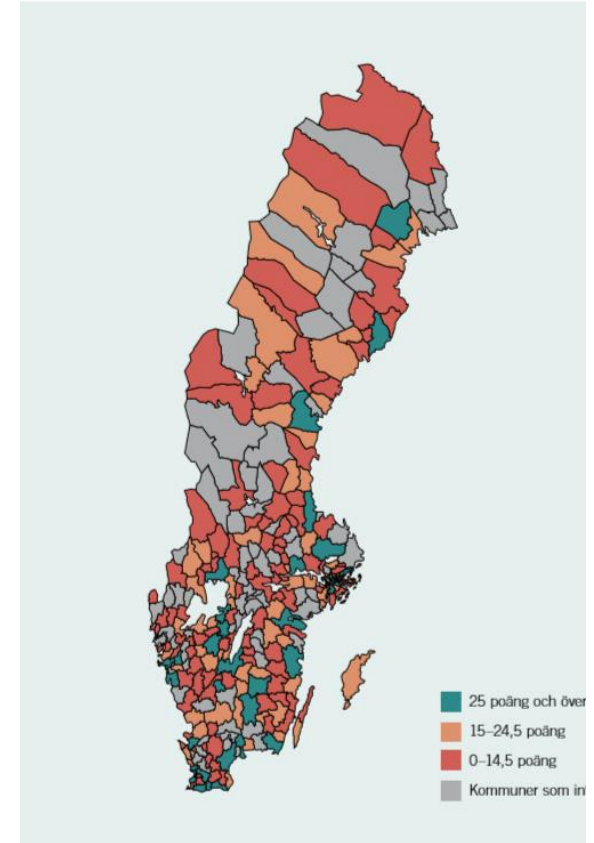
IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (försäkringsföretagens branschorganisation) genomför för fjärde gången en enkätundersökning för att kartlägga Sveriges kommuners systematiska arbete med klimatanpassning. Undersökningen riktar sig till alla Sveriges kommuner. Resultaten kommer att ligga till grund för en jämförelse och ranking av kommunernas klimatanpassningsarbete samt en uppföljning av resultaten från tidigare års undersökningar (resultaten från år 2015, 2016 och 2017 finns tillgängliga [här](#)). För 2019 års undersökning har det gjorts förändringar i några av frågorna, det har även tillkommit och tagits bort frågor. Detta för att uppdatera undersökningen och göra den tydligare.

Enkätundersökningen genomförs även för att tydliggöra vilka utmaningar och behov som kommunerna står inför, samt för att lyfta fram goda exempel. Liksom tidigare år kommer resultaten och rankingen att offentliggöras och presenteras i en rapport av IVL och Svensk Försäkring. Tidigare års undersökningar har uppmärksammats av myndigheter, medier i hela Sverige och andra aktörer.

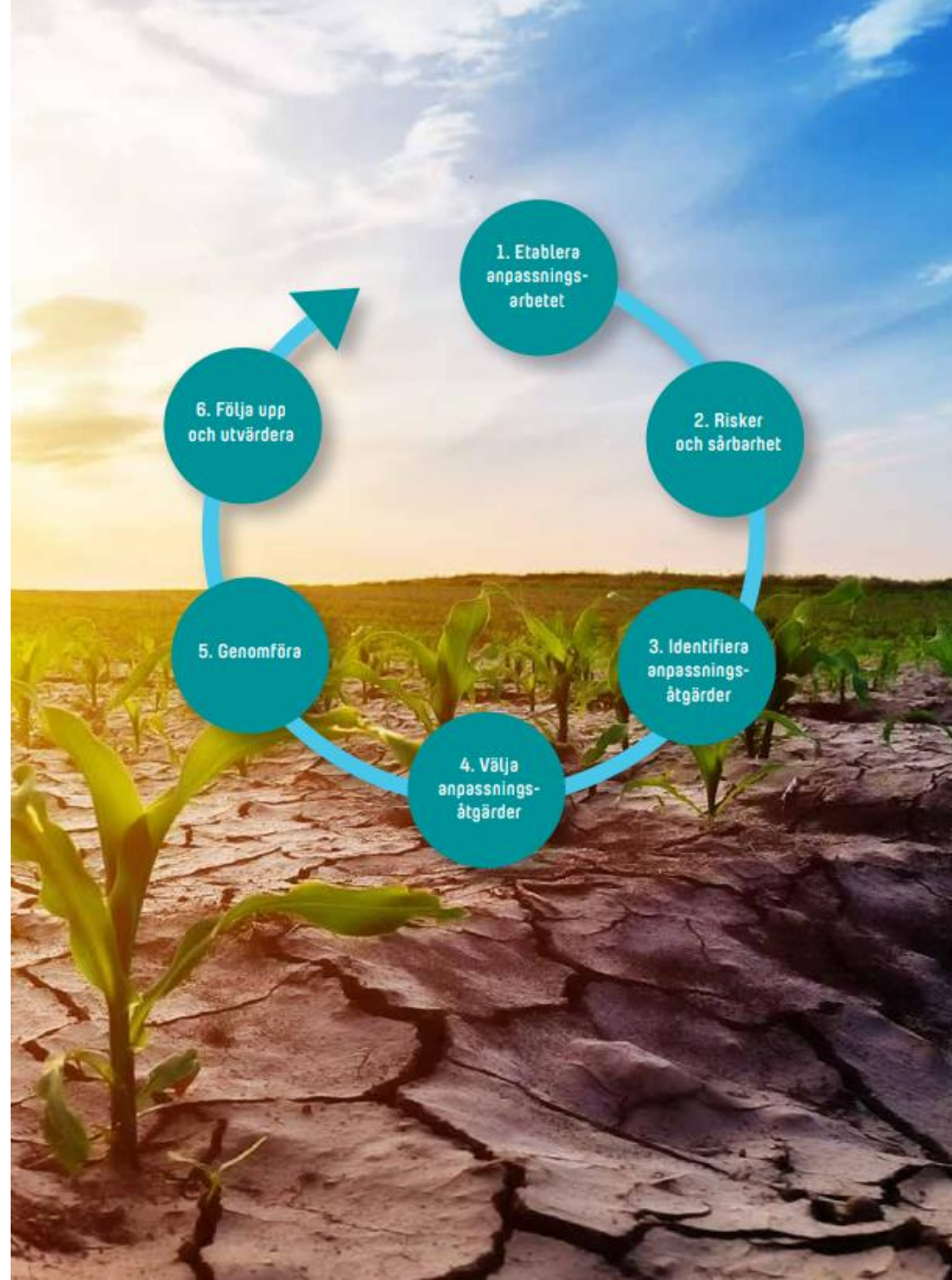
Frågorna i enkätundersökningen bygger på det anpassningsverktyg som har utvecklats av EU-kommissionens [European Climate Adaptation Platform](#) (se figur nedan).

Flera personer kan hjälpa till att svara på frågorna, det går bra att pausa undersökningen och börja

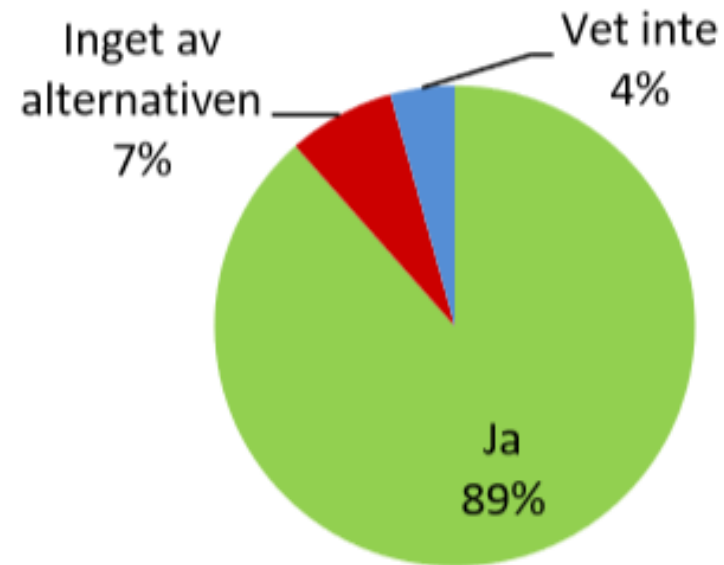

Det vi undersöker är det systematiska klimatanpassningsarbetet

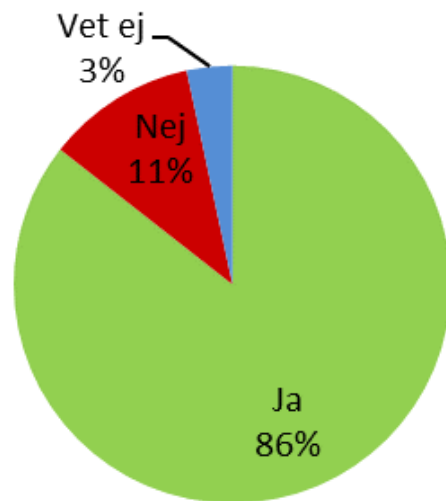

Resultat i urval

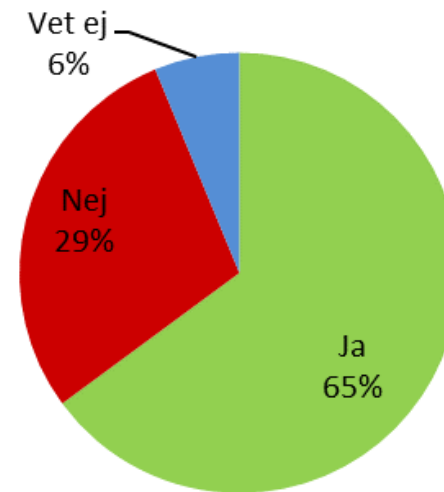
Har din kommun, så vitt du känner till, påverkats av klimatförändringar och/eller extrema väderhändelser?

Arbetar ni i dagsläget med klimatanpassning?

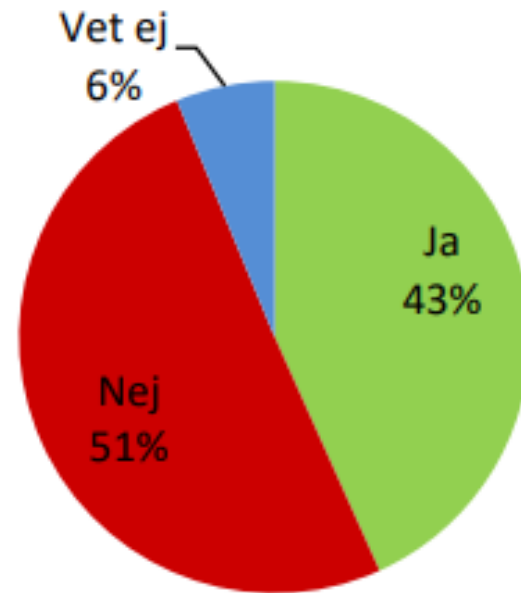

Har det fattats ett politiskt beslut om att ni ska arbeta med klimatanpassning?

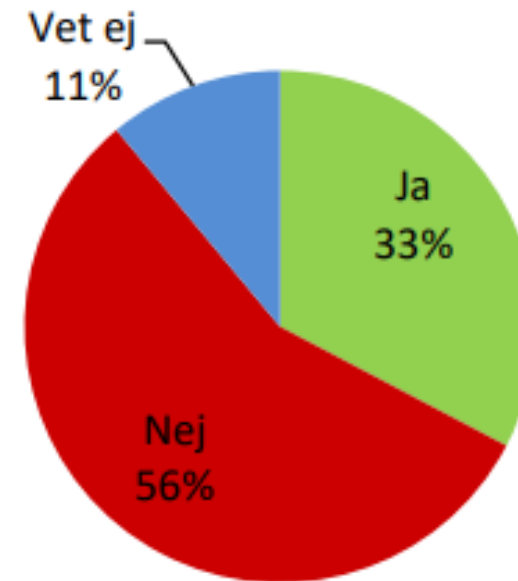

Har ni avsatt resurser för klimatanpassningsarbetet?

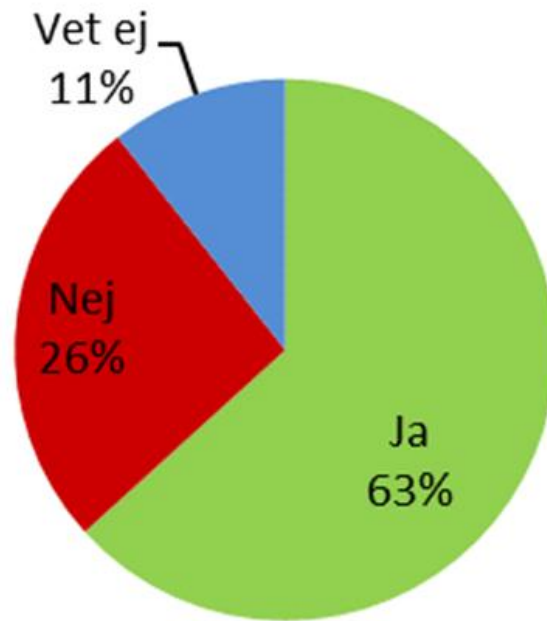
Personella resurser

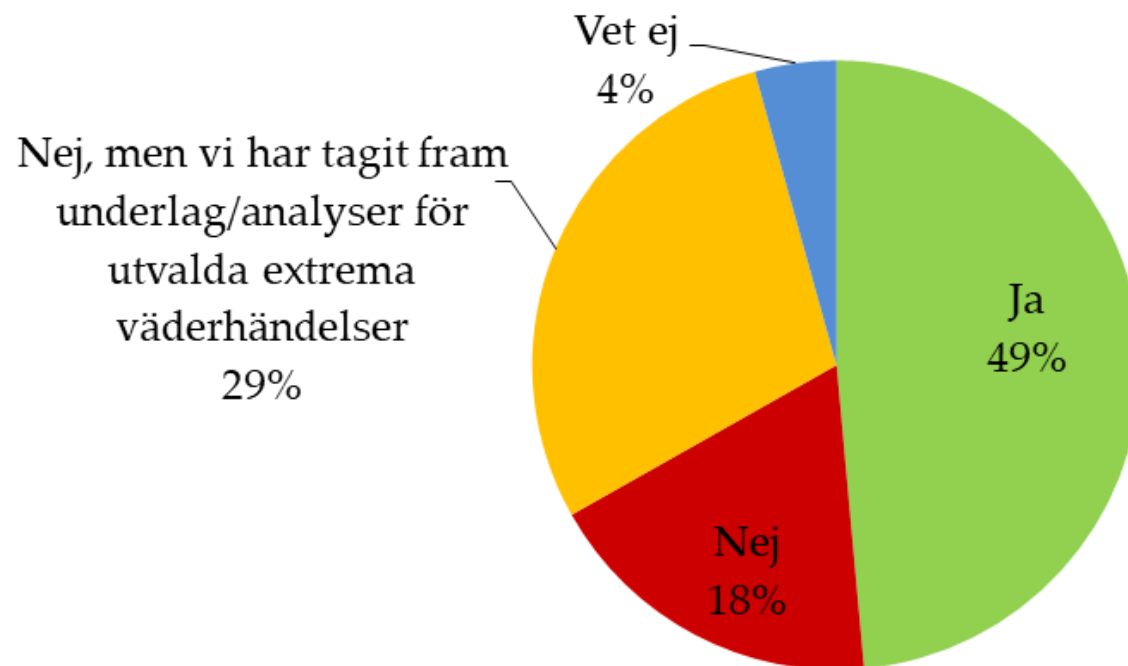
Finansiella resurser

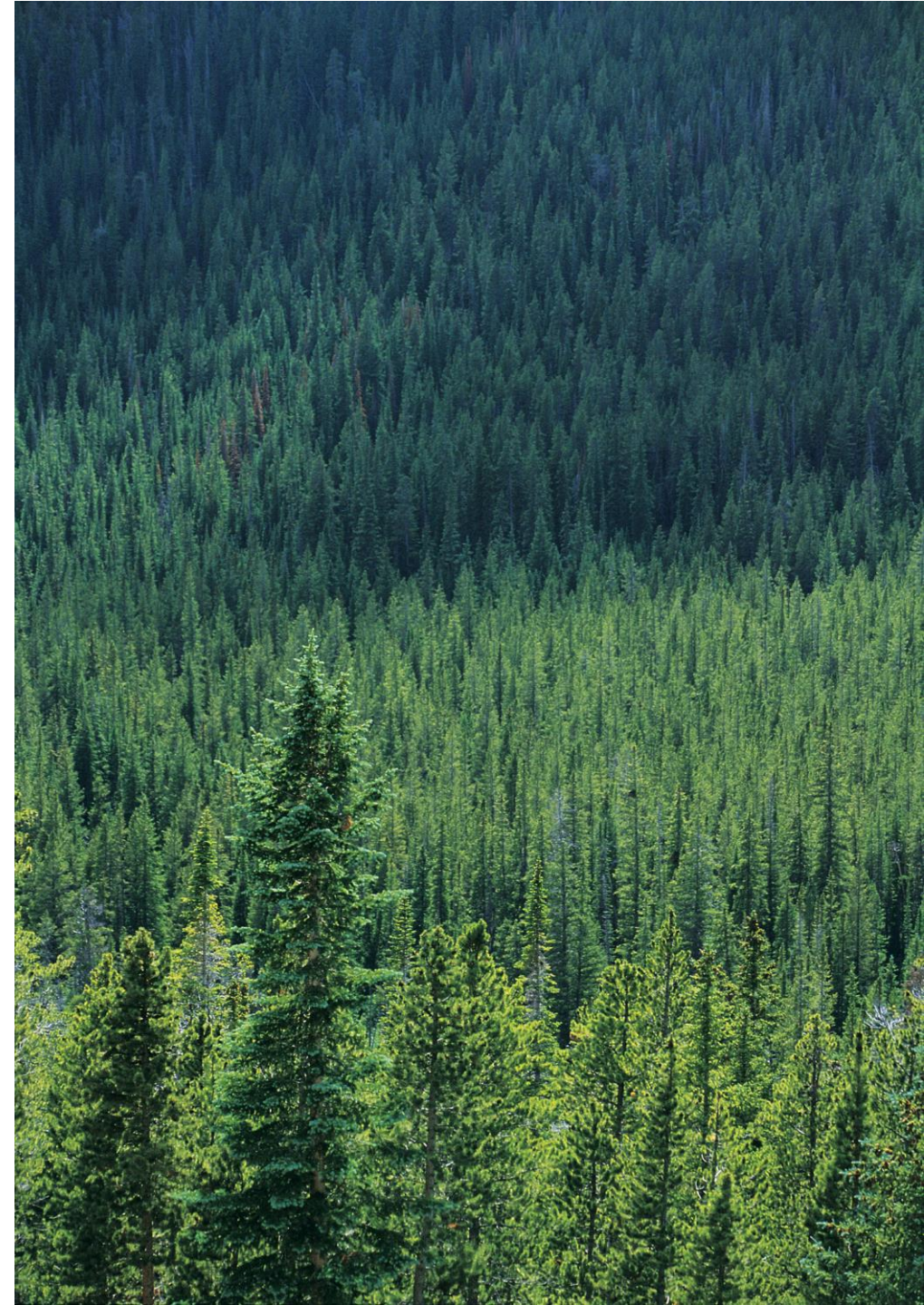
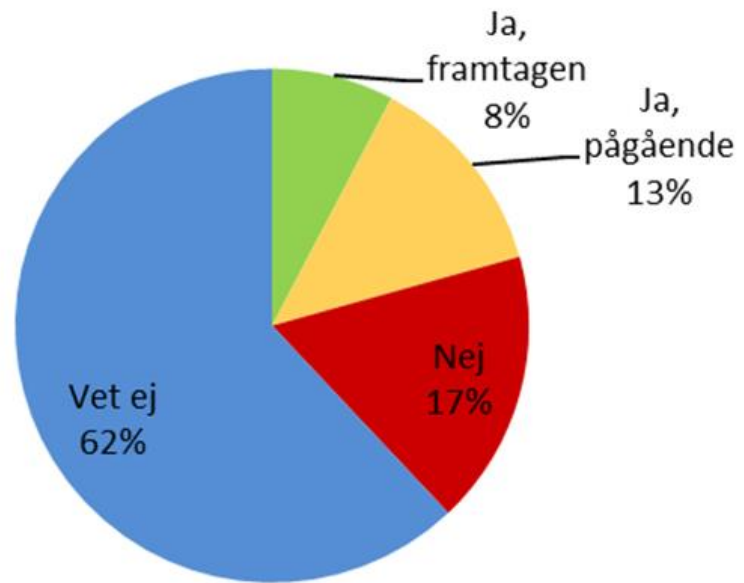
Har ni analyserat hur historiska extrema väderhändelser påverkade kommunen?

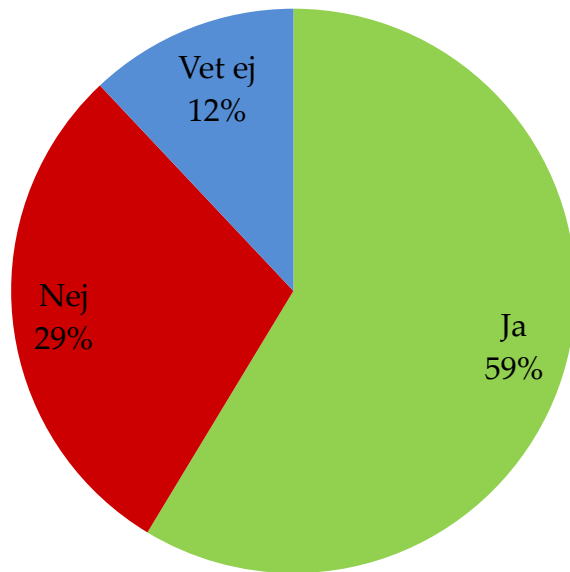
Har ni gjort en övergripande analys över hur kommunen kan påverkas av framtida klimatförändringar?

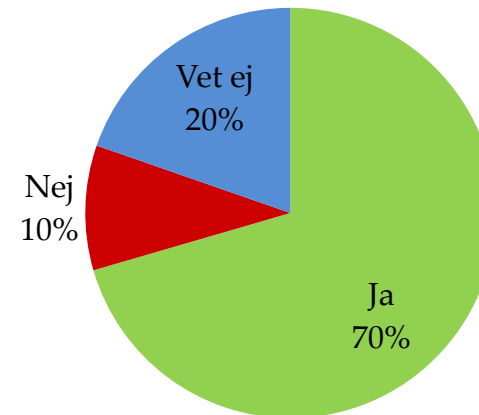
Har räddningstjänsten gjort
någon kartläggning/analys
kopplat till gräs- eller
skogsbränder?

Har ni inom ramen för översiktsplanen redogjort för er syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra?

Om nej, planerar ni att göra det?

- Fem av tio svarar att de har *kartlagt* olika möjliga klimatanpassningsåtgärder.
- Drygt sex av tio kommuner svarar att de har *genomfört* klimatanpassningsåtgärder.

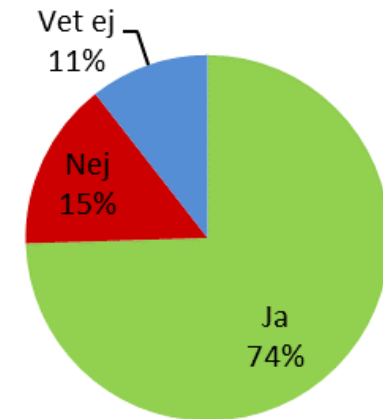
Avsätta allmän platsmark för
öppen dagvattenhantering,
skyfallsvägar och
översvämningsbara ytor

I samband med framtagande av
dagvattenplan har riskområden för
översvämning analyserats vilket
mynnat ut i några förslag på
ombyggnation av gator för att styra
om höga flöden till parkytor.

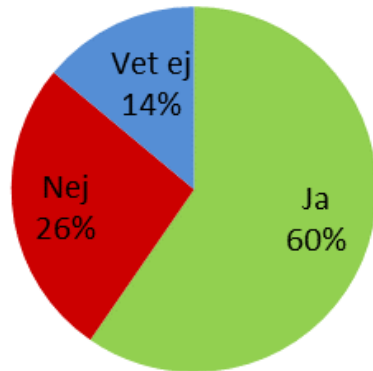
Riktlinjer för att förebygga
negativa konsekvenser vid
värmeböljor i grupp- och
äldreboenden.

Har ni undersökt goda exempel (och rekommendationer)?

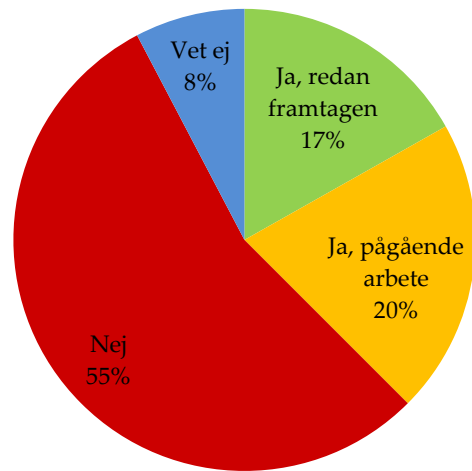
Från myndigheter och andra aktörer?

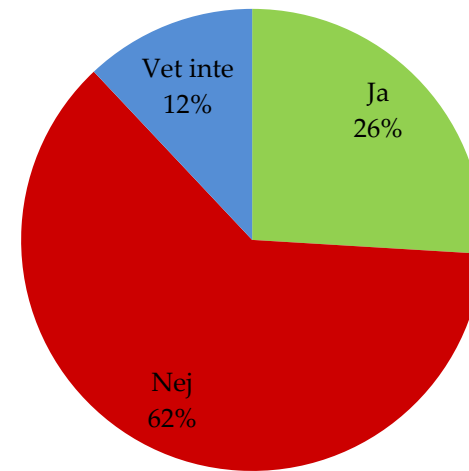
I andra kommuner?

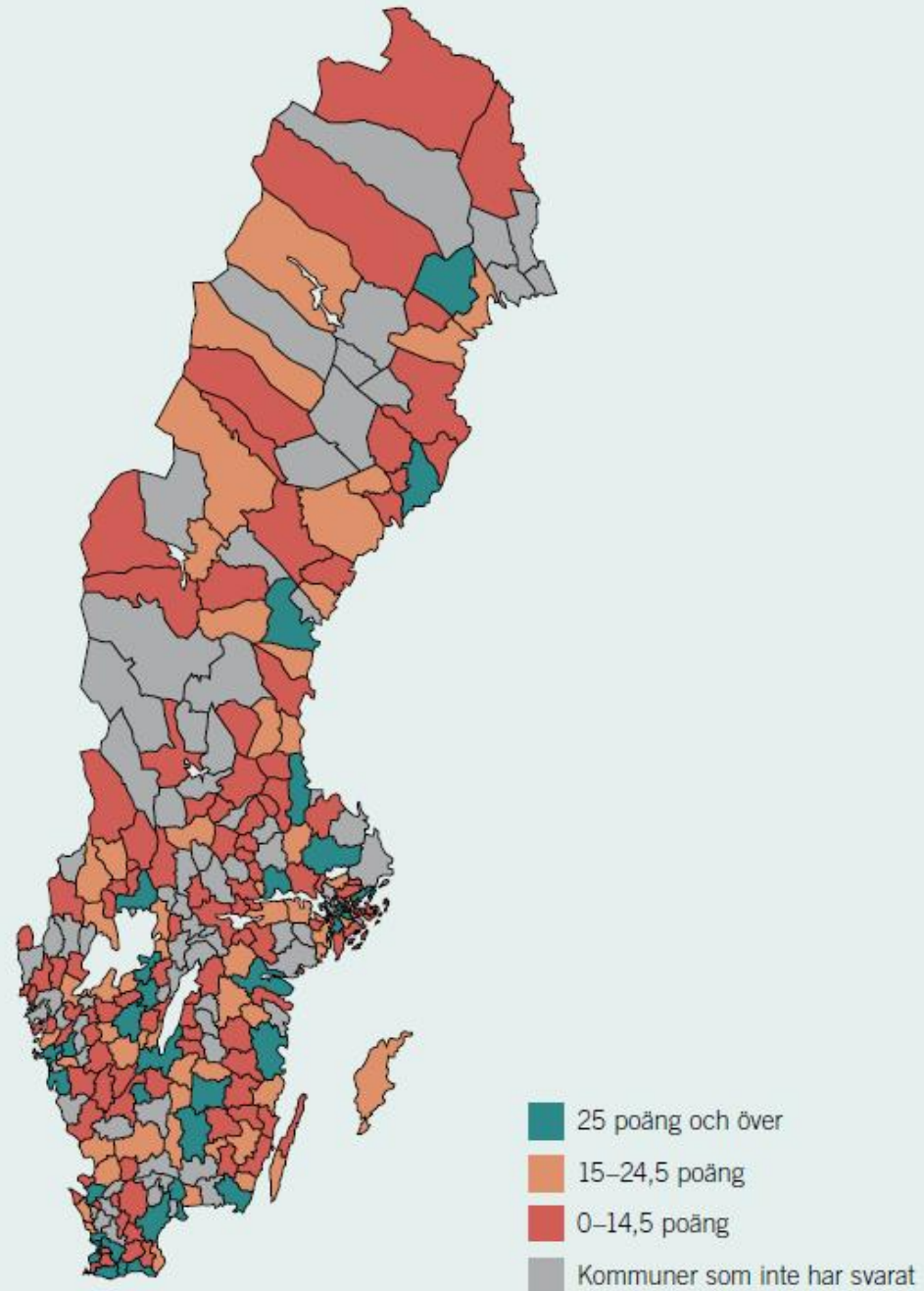
Har ni tagit fram en
handlingsplan/handlingsplaner för
genomförande av
anpassningsåtgärder?

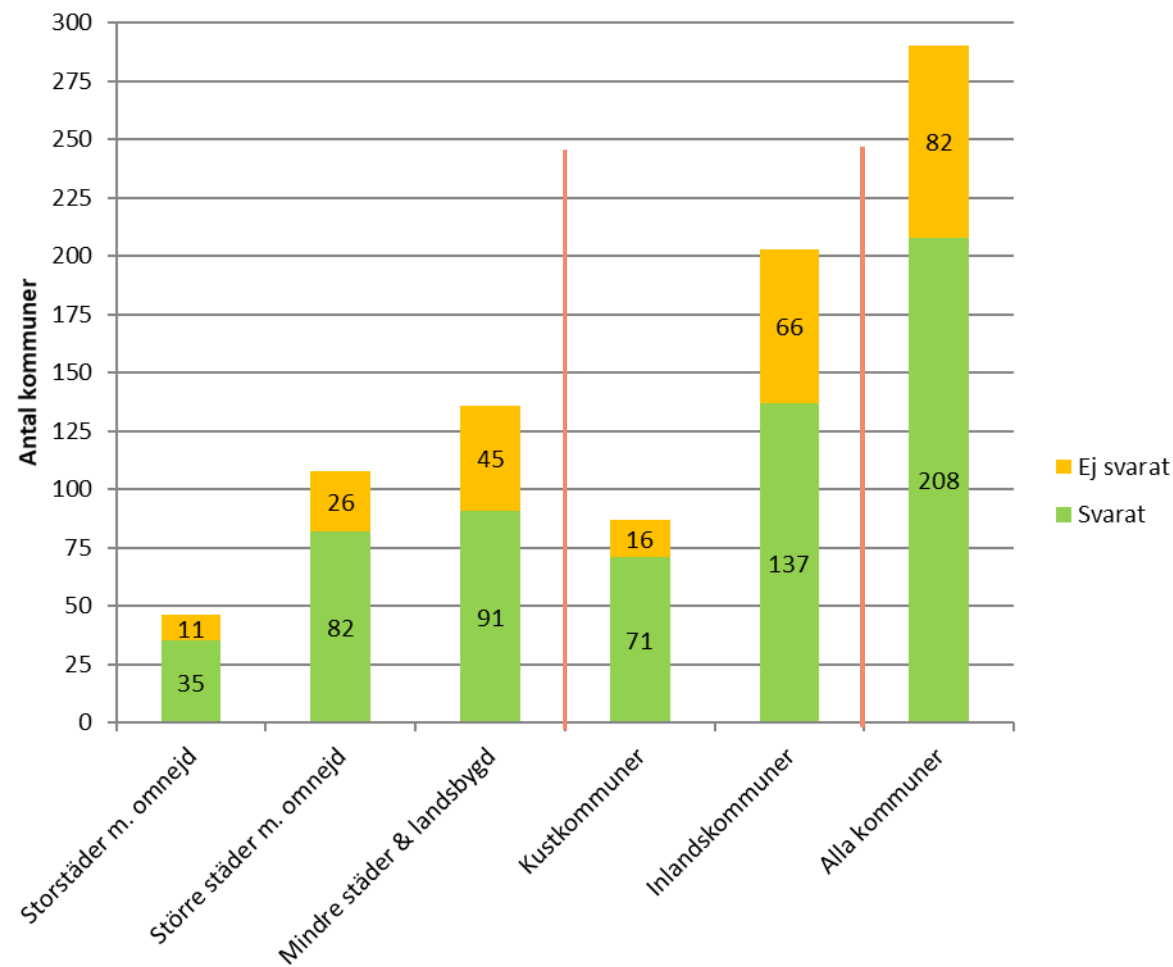
Följer ni upp och utvärderar ert
klimatanpassningsarbete?

Jämförelse och rankning

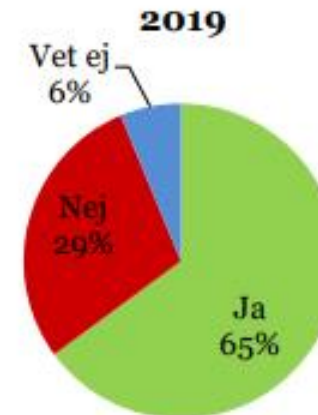
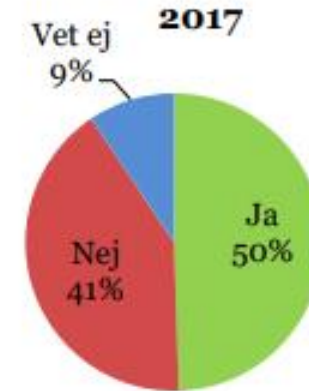
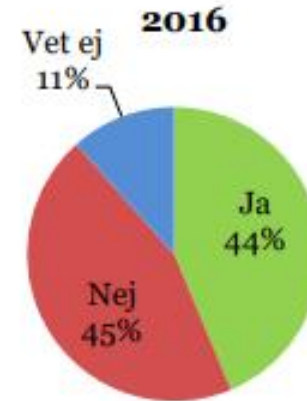
Antal kommuner som svarat respektive inte svarat på enkäten uppdelat på kommungrupper.

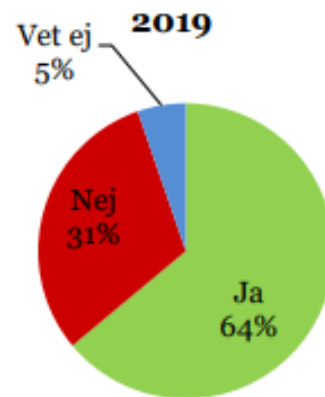
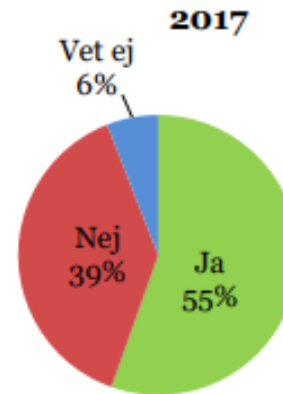
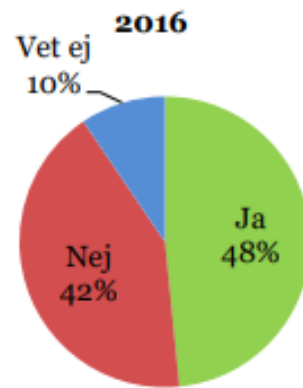
A bright sun in a blue sky with white clouds.

Förändring över tid

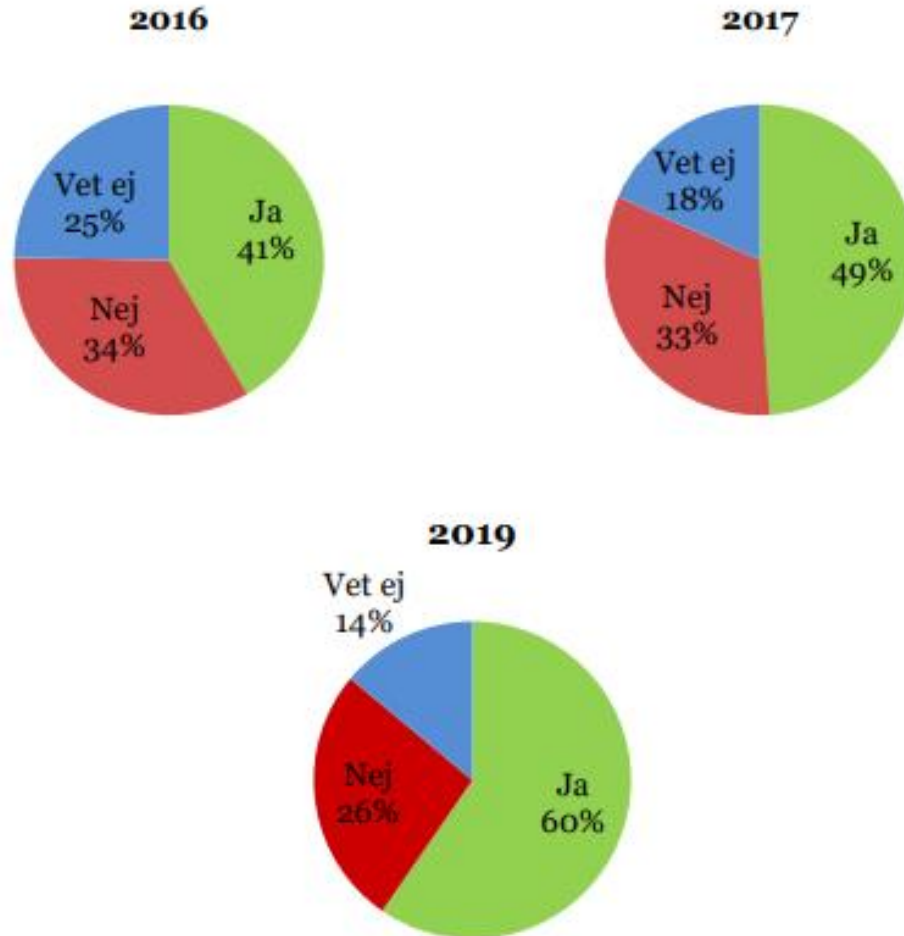
Har det fattats ett politiskt
beslut om
att ni ska arbeta med
klimatanpassning?

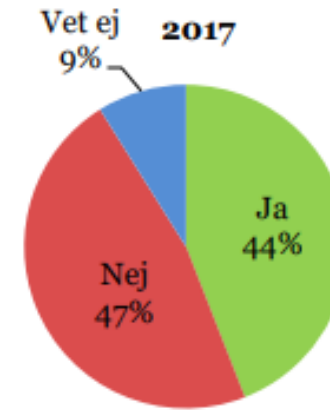
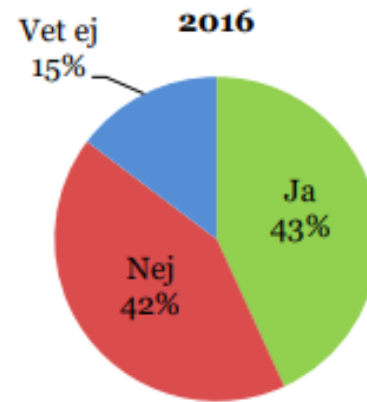
Är någon/några huvudansvariga (d.v.s. ansvariga för styrning) för kommuner kommunens klimatanpassningsarbete?

Har ni undersökt goda exempel i andra kommuner?

Har ni kartlagt olika möjliga klimatanpassnings åtgärder?

Vilket stöd behöver kommunerna?

Ökade
resurser och
finansiering av
åtgärder

Tydliggörande
av ansvar och
ökade
möjligheter till
samverkan

Stöd i
processer:
vägledning,
kunskap och
underlag

Goda exempel
och ökat
lärande

En stor andel av kommunerna uppger att de behöver stöd i processer, i form av kunskap och vägledning:

- Expertstöd och specialiststöd inom områden kopplade till klimatförändringar och klimatanpassning.
- Informationsmaterial/inspirationsmaterial som kan användas rakt av, t. ex. goda exempel, kostnadsuppskattningar och sammanfattning av IPCC:s rapporter, scenarier etc.
- Rådgivare klimatanpassning generellt, exempelvis att energi- och klimatrådgivarna får en utökad roll genom att klimatanpassning inkluderas i deras uppdrag men att de även vänder sig till kommunerna.
- Riktlinjer kring prioriteringsordning vid målkonflikter.
- Stöd i framtagande av strategi och handlingsplan
- Mer stöd till mindre kommuner som har samma krav som större kommuner att arbeta med frågan men inte alls några möjligheter med personalresurser

- Kunskapsunderlag och orienteringsvägledning. Vägledning i frågor såsom: vad är speciellt viktigt i vår kommun? vilka underlag bör vi se över och vart finns dessa?
- Ständigt aktuella underlag i form av översvämningskarteringar.
- Nyckeltal/indikatorer för kommunal nivå skulle behöva samordnas från en central/nationell nivå. Samt att de kan följas upp och blir rättvisande mellan olika kommuner.
- Högre teknisk kompetens på myndighetsnivå.
- Mer kunskapsstöd och utbildning för "planering för en varmare stad".
- För att kunna göra tekniska åtgärder så behövs en utveckling av hur vi bygger barriärer för att säkerställa att vissa låglänta områden inte översvämmas i framtiden.

Några slutsatser och rekommendationer från undersökningen

- Även om vissa kommuner är mer sårbara än andra så kommer alla kommuner att påverkas av klimatförändringarna – och alla behöver arbeta med klimatanpassning
- Det politiska stödet för att arbeta med klimatanpassning har ökat
- Hälften av kommunerna har kartlagt olika klimatanpassningsåtgärder
- Kommunerna behöver mer stöd

Sammanställning av nationellt klimatanpassningsarbete

- på uppdrag av Nationella expertrådet för klimatanpassning

Målet med uppdraget är att expertrådet för klimatanpassning ska ha tillgång till en uppdaterad och bredare bild av det pågående klimatanpassningsarbetet i Sverige.

Aktörer

- Statliga myndigheter
– avgränsat oss till de under förordning 2018:1428

- Länsstyrelser – samtliga
- Regioner - samtliga

- Kommuner – urval på 5 st djupintervjuas

- Privata aktörer – främst samtal med branschorganisationer

Sammanställning

- Huvudsakligt arbete med klimatanpassning
- Identifierad inriktning på prioriteringar för arbete som organisationen/myndigheten själv avser att bedriva framåt
- Behov och utmaningar
- Identifierade behov av samarbete med andra myndigheter/organisationer.
- Identifierade synergier och målkonflikter, (t.ex. med andra strategier och mål som Agenda 2030, miljökvalitetsmålen och EU-strategier).

Workshop: Klimatanpassning för den byggda miljön

– tema: skyfall och översvämning

Övergripande frågor

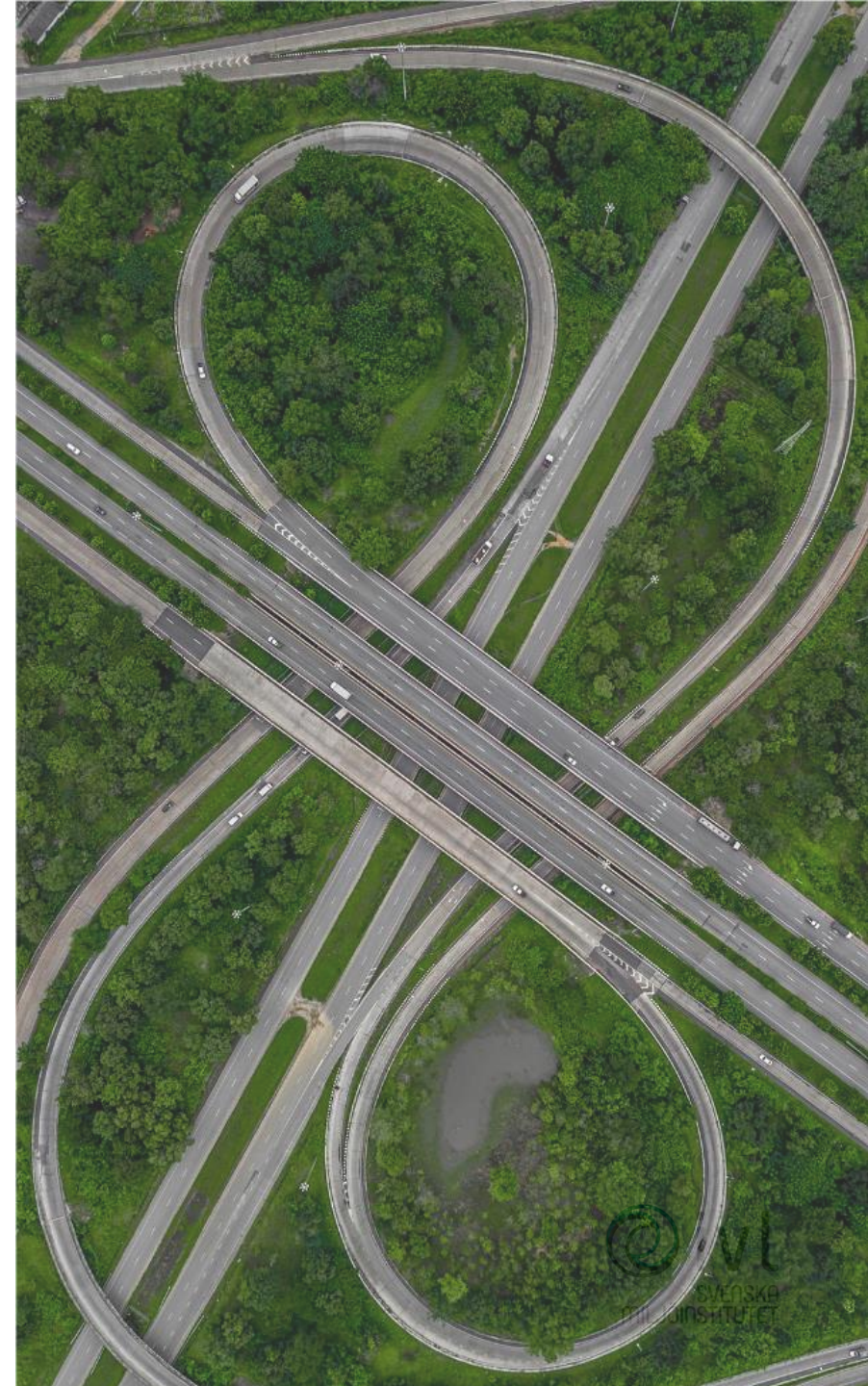
- Hur kan Boverket tillsammans med samverkansmyndigheterna i regeringsuppdraget stötta kommunerna?
- Vad saknas det för stöd/beslut, kunskap, lagstiftning, finansiering, rådighet, kommunikation, m. m.?
- Hur kan vi öka/underlätta/främja samarbetet mellan förvaltningar samt mellan kommun och andra aktörer såsom privata fastighetsägare?

Frågeställningar

- Kommunerna och länsstyrelsernas behov
 - Se vad som är kommunernas potential och dilemma.
- Vilka behov som finns hos dom resp. länsstyrelserna.
- Vad som är utmaningar för olika kommuners arbete med klimatanpassning specifikt för den byggda miljön.
- Vilken roll kan Boverket – Länsstyrelserna samt SMHI, SGI och MSB spela för att stötta kommunernas arbete inom ramen för uppdraget.
- Hur man kan jobba med de utmaningar man identifierar i olika delar?
 - Det finns mycket kunskap men det saknas ofta något för att jobbet ska bli gjort (finansiering, lagstiftning, fastighetsägarens ansvar, kommunikation).
- Vilka förutsättningar behövs men saknas; 1) Finansiering, 2) Lagstiftning, 3) Fastighetsägarens ansvar, 4) Kommunikation, 5) Verktyg

Målsättning/förväntning

Presentera element till en roadmap för vidare arbete i ungefär den här konstellationen

Instruktioner

10 grupper - bordsplacering

- 10 samtalsledare
- 10 sekreterare

Vi håller på från 10:00 till 13:00 - lunch.

(paus ca 11:15)

Instruktioner och PP-mall finns utskrivet

- För varje moment ska sekreterare fylla i resultatet från övningar och/eller diskussioner i PP-mallen.
- En dator per grupp. Ni behöver även pennor och papper för individuella moment.
- Sista sidan i PP-mallen är sammanfattningen för övningen:
- Samtliga grupper skickar in sin PP innan lunch (kl 12.45). Boverket m.fl sammanställer och presenterar slutsatser efter lunchen.

Grupp nr:

Samtalsledare:

Sekreterare:

Övriga deltagare i gruppen:

Tack!

Hanna.matschkeekholm@ivl.se